日本洋學史

文學篇

第五章上

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

日本洋學史

第五章

蘭書講讀ノ事興リシヨリ既ニ五十年ニ及ヘリ其間學士志士ノ其書ヲ讀ミ其文ヲ訳スル者相繼キテ世ニ出ツルト雖モ心ヲ其文法ヲ注キシ者アラズ其文法ヲ説キ出シテ言辞ノ種屬語格用法等ヲ講ゼシハ實ニ中野柳圃ヨリ始レリ

中野柳圃ハ志筑忠次郎ナリ其姓名ヲ改メシハ本傳ニ詳ナリ

柳圃ハ夙ニ通詞ノ職ヲ退キ一意ニ反訳ノ業ニ耽リ閉戸熟考スル二十年其業ニ就クノ久シキ蘭書ノ文章ニ一定ノ法則アルヲヲ見出シ因テ文ハ必ズ法ニ

因リテ綴リ辞ハ必ズ格ニ拠リテ変スル者ナルノ理ヲ悟リ渉覧ノ際自ラ其法則ノ在ル処ヲ究メ竟ニ西洋文章ノ法格ヲ定メ自己ノ飜訳ハ皆此文法語格ニ因リテ之ヲ國文ニ寫シヽトゾ

然レモコノ柳圃ハ隠君子ヲ以テ自ラ居リ敢テ他人ト交ルヿヲ求メザレバ長崎ニ在リテ誰モ是等ノ人物アルヿヲ知ル者ナク又衆訳官ニ於テモ柳圃ガ斯ル學士ナリトハ思寄ラザリシナリ享和中大槻玄幹ノ長崎ニ遊学セシ時始テ相見テ其法ヲ聞キ大ニ其理ニ服シ竟ニ之ヲ通詞吉雄権之助馬場佐十郎等ニ告ケ倶ニ共ニ其教ヲ受ケシム是ヨリ此文法ノ世ニ出テヽ是ヲ和蘭文科ノ學ト称シ学者必究ノ一学科トナスニ至レリ但シ一ノ高等学科ノ中ニ置キテ尋常書生ノ容易ニ学ブ者トハセザルナリ

サレド柳圃ハ自得ノ文法書ヲ編著セシヤ又直ニ和蘭ノ文法原書ヲ講ゼシヤ今之ヲ知ル可ラズ左ニ載スル者ハ柳圃中野先生文法ト題シテ吾家舊蔵ノ寫本ナリ其書躰ヲ察スルニ柳圃ガ口授セシヲ筆記シテ傳ヘタル者ナラン又三種語格ト題セル冊子モ其文法書ニ附属セリ其欄外ニ謬誤脱落等ヲ書入セシ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

ハ共ニ未定ノ艸稿ト知ラル然レ𪜈柳圃ガ文法ヲ唱
ヘ出シ、證トシテ兩書ヲ並ヘ擧ク

Zelfstandig naamwoord 有躰有實ノ語ニ凡萬物ノ名及萬事ノ
稱皆是ニ屬ス假令ハ千里ノ行萬里ノ危難ト云ヘバ危難
類ト又千里ヲ行ト云ハ行字則 *w: w:* ニ *gaan* ナリ前ニアル行
ハ *gaan* ナリ危難ハ *gevaar* ニ危ト云時ハ *bijv: w:* ナリ *gevaarlijk* ナリ
萬物ハ無ヨリ生ズト云時ハ無ノ字則チ *zelfstang naamwoord*
ナリ又萬物ハ本アルヿナシト云ヘバ *bijwoord, niet* ニ當ルナリ
右 *zelfstandig naamwoord* ノ内ニ三種アリ一ニ曰 *mannelijk* ニ〃
二ニ曰 *vrouwelijk* ニ〃ニ此差別甚タ辨シ難シ或ハ曰其言自ラ殊
ニト然𪜈 *oorlogsgod, mars* ハ *z. m.* ニメ舶上ノ *mars* ハ *z. v.* ニ又曰婦
人ニ附タル語及ヒ陰物ノ名ト然𪜈 *wijf* ト云寸ハ婦人ノ下

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

ナレ𪜈 z.v. ニアラズメ z.g. ナリ其定メ難キヤ此ノ如シ曾テ
蘭人ニ問トモ亦其詳ヲ得ズ依テ此ヲ虧テ知者ヲ待ツノミ
又 generlij zelfstandig naamwoord ハ右ノ二ツノ中ナリ
或又曰此等皆初音ノ强弱ニヨルト唯 zelfstandig naamwoord
ニ而已此別アリテ他種ノ語ニ是ナキハ何ゾヤ
右實語譯ニ自立名語ト其語三種一曰男自立名語二曰女自立
名語三曰中間自立名語
bijvoegelijk naamwoord 無實形又事業ニアラザルノ語ニ凡
諸形容字ノ類皆是ニ若ハ物ノ貌若ハ事ノ勢其象ヲ言フ
ベキ者是ニ groot 大ニ rond 丸シ ziek 疾ムト云ハ是ニ属ス

groote 大 rondte 丸(マロキヿ) ziekte 病ト云寸ハ皆 zelfstandig naamwoord ニ
又一二三ナンドノ数ノ名モ皆是ニ属スルニ假令ハ火ト
云フ𠂉ハ zelfstandig naamwoord ナリ vuur ニ燃ルト云寸ハ wer-
kende werkwoord ニ brand ニ熱シト云𠂉ハ bijvoegelijk ナリ heet ナリ
右形容語譯ニ傍寄名語ト矣言不可獨
bijwoord 諸ノ門語 waar, wat, wie, welke ナント及ヒ此ノ如キノ類
是ニ voorzetsel ト似テ別ナリ右助語譯ニ傍語
werkende werkwoord ハ brengen 運ブ nemen 取ル maak 為ス verbergen 隠
ス等ナリ皆事ヲ為スノ語ナリ wij na holland ハ我等和蘭国ニ
運フナリ余準ノ右譯ニ為事々語ト即然語 generlij werkwoord ハマー

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

リンニテハ onzijdig werkwoord ト云自然ノ語也又 werk: w: ハマーリンニテハ onzijdig w: ニ使然ノ語ニ已ニ依テ而モ他ニ依ラザルヲ自然ト云行ク立ツ成ル等ニ行ヤル立タツル成ナス等ハ皆使然ニ又何ノ使然語ニテモ其先ニ zig アレバ自トナル假ヘバ ombrengen ハ殺スナリ zig ombrengen ハ自殺ナル故 zijdig ノ意ニナルニ又自然語ノ前ニ laat アレバ使然トナル laten gaan ハ行カシムルニ右自然語譯由亡語

voorzetsel ハ onder, buiten, aochter, tusschen 等也多クハ處ノ上ニテ云テ實語ニ由テ言ヲナス者ニ其下ニ其外其後等ナリ又 van ハ之ノ字ノ意ヲナス語也若王之子ト云ヰハ zoon van de koning ト云。王ノ前ト云ヰハ voor van de koning ト云フテ而モ voor van de koning ト云ス是レ voor ハ voorzetsel ニメ zoon ハ然ラズ凡ソ其語 voor z: ノヰハ van ハ無キノ例也 van モ又 voor z: 但シ極テ廣キ語也 bijvoegelijk w: ノ次ニ zelfstandig naamwoord アルヰハ de, het ノ類ハ無キ例也 groot koning 大王ノ類也 woordlid トハ de, het ノ類ヲ云是ハ實語ノ先ニ必ス有ル者也但シ人名國名数名及ヒ god ニハ是ナシ

右語譯節

koppelwoord ハ indien, als, schoon, 上句ト下句トノ意ヲ繋クニ als ik zie 我ト見ルナラバト云テ次ノ果意ヲ生ス又 terwijl

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

ik daar was 我彼所ニ在ル間ト云ヘバ意味断ル所アリ故ニ此語ハ傍語ニ属メ此ニ入ラズ gelijk de dief 如盗ト云フ片モ又傍語ニナル故意味断ル也

右語連續語 voegwoord ハ蓋 kopperwoord ノ事也

onduitsche woord ハ純粋ナラヌ風ノ変リタル語也獨逸ノ正語ニ非ル也 giuspitoor 抔ノ類也今日本ニモ此類アリ

onvolmaakte tijd ハ voorleden tijd, had, hebben ノ voorleden tijd 也総ヘテ voorl:ト deelw:ノ別ハ凡ソ ge ノ附キタルハ皆 deelwoord ニソ gegeven 也其 voorl: tijd ハ gaat 也 ik gaat トハ言ヘトモ ik gegeven トハ言ハズ

zamengestelde woord ハ合成語之若シ自立名語ニ對スル片ハ或ハ二ツニ分ツテ云之假令ハ hij komt weder ト云フハ weder, komen ヲ分チタル也 hij wederkomt トハ云ハヌ例也 als hij wederkomt ト云フ片ハ分ケズ但シ合ヲ分ルニアラズ本ハ分々ニシテ合テ成ルヲ以テ合成ト云是ヲ以テ前後各一意ヲ成セリ若シ別々ニ會得セズメ唯合成而已ニ通スル者ハ必ズ書ヲ讀ムニ當テ其分ニ迷フ者也 na de kerk gaan ヲ合スレバ nagaan ナリ此ノ如キ類

又單語ノ首ニ ont, on, be, ver ノ類アル者アリ其後ニ er, sel, ig, ing, heid, lijk, achtig, baar, dig ノ類アリ唯 be ト ver ニツハ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書(その1)書類の部 223-4

常例ナキニ似タリ ont 或ハ其語ニ反シ或ハ類ス ontkleeden ハ反ス ontkomen ハ類ス蓋シ其意陽氣アリ故ニ開發出ノ意ナリ onbequaam ノ類ナリ但シ ont ハ為事語ニ附キ on ハ傍寄名語ニ附ク者ナリ er ニ二ツアリ傍寄名語ニ附ク片ハ比較メ甚シキノ意ヲナス hooger, witter ノ類之處ニヨリテハ der トモ云 zwaarder ノ類ナリ又為事語ニ附ケバ其事ノ主トナルニ schepper, maker, trekleir ノ類假令ハ maker ハ作者ナリ maaksel ハ作ル所ノモノニ依テ sel ハ其事ヲ蒙ルモノヲ指ス handvatten ハ握ルニ handvatsel ハ其握ル所ノモノヲ云フ schepsel, zetsel ノ類ニ ig, lijk ハ何レモ傍寄名語トナサシムル

具ニ自立名語ニモ附キ又為事語ニモ附ク menselijk, verdraagelijk, 但シ verdraaglijk 時ハ baar ノ意ニ似タリ又 wettig, vaardig 類アリ何レモ其語ヲ轉メ傍寄名語トナス者ニ但シ ig ト lijk ノ別ハ其語ニヨツテ少シ別アルヿモアリ wettig ト云 wettelijk トモ云フヿアリ又 aardiglijk ハ op een aardig wijze ト註ス此時傍語ニ aardig ハ傍寄名語ナリ又 wonderbaarlijk 等ノ語或ハ傍寄名語トナリ或ハ傍語トナル wonderbaar mensch ト云フ片ハ傍寄名語ニ hij is wonderbaarlijk goed ト云フ片ハ傍語ニ假令ハ笛ヲ吹クヿ妙ニト云フ片ハ此妙ノ字傍語ニ妙語ニ妙ナル御法ト云ヘバ傍寄名語トナ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

ル能々分別シ一句ヲナスモ必ス語書ニ就テ語類ヲ考ヱ苟モスベカラズ ing, heid モ其意少シ異ニ何モ語ヲ轉シテ自立名語トナス者ニ但シ ing ハ多クハ事語ニ附ク假令ハ zwijmen ヲ zwijming トナシ huishouden ヲ huishouding トナス是家ヲ保ツヲ轉シテ家ヲ保ツヿト云語ニナスニ我能ク家ヲ保タント云ヰハ huishouden ニ家ヲ保ツヿヲ学フト云フヰハ huishouding ニ heid 多クハ傍寄名語ニ付ク是ハ晦キ日ト云フヰハ duister ナリ今日ト昨日トノ晦サハ何レカ甚シキト云フヰハ duisterheid ニ又 heid ヲ以テ事語ト付テ其德ヲ指スニ假令ハ oppletten ヲ轉シテ oplettendheid トナスハ慎ムヲ

轉シテ慎ミトナスニ慎ム所ノ本性ヲ指ス kleinheid ハ其小キヿト云フヰノ小ニ他皆之ニ倣ヘ

亦 kleiningheid ト云フハ小道具ニ

lings ハ傍語トナス者ナリ多クハ忽然勃然等ノ然ノ字ノ意ニ通ス prötzelings, druppelings, schrijelings ナドノ語アリ

ste ハ極ノ字。至ノ字ノ意アリ假令ハ beter ハ勝ルニ三國ノ中ニテハ何ノ國カ勝ルト云フヰハ至勝ノ意ナル故 beste ナリ此國ハ彼國ニ勝ルト云フヰハ beter 此國ハ其余 midde, hoogste 等ニ又数字ニ付クヰハ第ノ字ノ用ヲナス eerste, tweede 第一第二ニ achtig 事語及ヒ自立名語ヲ轉シテ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

傍寄名語トナス者之黒色雜レルヲ *zwartachtig* ト云雨多キヲ *regenachtig* ト云又 *waarachtig* ト云フ *waar* ト云フト一之 *water*, *achtig* ハ水ニ似タリ水ノ如シト云フヿ *sponsachtig* スポンスニ似タリスポンスノ様之ト云フヿ *baar* ハ堪ルト云意アリ *achtbaar* ハ誉ルニ堪タリ並ニ誉ルニ足レリト云意 *bruik*, *baar* 用ルニ堪タル者之 *huiwbaar* 嫁ス可シト云嫁スルニ堪タリト云彼方ニテ女子三十歳嫁スルニ堪タリト云和俗嫁盛(ヨメサカリ)ト云

ver ハ意甚タ廣クシテ窮ム可ラズト雖。今其云フベキ者ヲ挙ルニ *vermaken*, *verzetten*, *verplaatzen*, *verlezen*, *verhuizen* 今一ヲ

去テ一ヲ取ルノ意アリ再造ルニ遷スニ所ヲ遷スニ再讀ニ家ヲ移スニ然リ又 *verkruipen*, *verdragen* ノ類極メテ多シ此等其本語ニ類ス蓋シ切ニ *ver* ヲ附ケテ意味ノ異ルヲ示ス又 *verhaasten*, *vergroten*, *ververlgen* ノ類本傍寄名語ヲ轉シテ為事語トナスニ

eerste persoon 一番人ト云フガ如シ我ヲ云ニ此内三様ノ別アリ *ik*, *mij*, *mijn*, ニ *ik* ハ我起テ物ニ先タツノ意アリ *ik zal u geven* 我汝ニ與ヱントニ *mij* ハ我居テ物ヲ待テ又物來テ我ニ容タルノ意アリ凡 *mij* ハ静ニシテ人ニ役セラレ *ik* ハ動テ物ヲ役ス *gij zult mij geven* ハ汝我ニ与フベシトナリ

与フルハ彼ナリ受ルハ我ナリ惣テ ik ニハ必ス一ツ二ツ
ノ事語アリテ是ニ對ス mij ニハ附カス右ノ zult モ彼ニ附
ク者ナリ又 mijn ハ我其物事ノ主タルヽ mijn kind 我ガ子
mijn hand 我手ノ類ナリ又 wij, ons, onze モ我ナリ但シ二人
以上ノ語ナル故我等ト云フガ如シ而テ wij ハ ik ノ如ク ons
ハ mij ノ如ク onze ハ mijn ノ如シ
右男女ニ通テ一ヽ
tweede persoon 二番人ト云フガ如シ我ニ對スル者ヲ云フ所謂
汝ナリ又三種アリ gij ハ ik ノ如ク u ハ mij ノ如ク uwe 又 uw
ハ mijn ノ如シ又二人以上ニ汝等ト云フヿ gijlieden ト云 gij

トモ云其外差別ナシ
右男女ニ通テ一也
derde persoon 三番人ト云フガ如シ我ニ非ズ汝ニ非ザルヲ
云所謂彼ナリ hij, hem, zijn 次第前ニ同シ又二人以上ニハ
zij, hen, hun ト云　右男語ヽ
婦人一人ナレバ zij, haar, hare ト云二人以上モ一ヽ
ondervragende voornaamwoord ハ誰ト問ヽ wie is het ト云ヰハ
是ハ誰ソヤト云フヿヽ wie, wien, wiens ト云ヰハ其次第前ノ
如シ三様ノ別ヽ又所ヲ問ニハ waar ト云。時ヲ問ニハ wan
neer ト云物ヲ問ニハ wat ト云数物ノ中ニ於テ問フヰハ

welke ト云 wat トモ云又右ノ語其所其時其物ト云フ事ニモナル但シ問否ノ別ヲ知レバ自ラ別ル事語ハ必ズ自立名語ニ對スル者之其事語自立名語ノ前ニアルハ問語之 zal ik eten ハ問語之 ik zal eten ハ否ラズ此ノ如キ類

右第一ヨリ第三番迄ノ諸語皆是ヲ voornaamwoord ト云廣ク云テ人而已ニ限ラズ人ニ限リタルヲ persoonlijke voornaamwoord ト云但シ人ノ名ヲホールナームト云假令ハ johan keill ナレバ keill ハ氏ニシテ johan ハ名之蘭國等ノ風書スルニ名ヲ先ニシテ氏ヲ後ニス名前ニアルヲ以テ voornaam ト云前名ト云ガ如シ又勝タルヲ voornaam 筆頭ニ書ス可キガ故之是等ハ別意之

sterven, dooden, wijlen ノ別ハ自立名語ノ sterf ト dood ト overlijden ノ自立名語トハ一之何モ死ト云フヿ死ニ至ル等之 sterfde, overlijd ノ二ツノ者。事語ニナル片ハ死スルニ dooden ハ事語ノ上ニテ殺スナリ wijlen ハ亡ト云故ト云フガ如シ亡父抔ト云フ片ノ語之

spraak ハ taal ニ通ス言語之阿蘭陀語抔ト云フ時ニ用フ gespreek ハ話之 spreek ハ言之古人ノ言ニ曰クト云フ時抔ニ用フ spraak ハ spreken ノ voorleedentijd 之 zien ヲ zag ト云フガ如シ konst, kunst, kunde ハ同意ナレ圧 kunde ハ必ス合成語ノ後(シリエ)ニ附クヿ geneeskunde, sterrekonst トモ云フ之

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

凢諸ノ事語類等皆其前名ニ隨テ殊ナリ所謂 ik ben, gij zijt, hij is, zij is 女ノ時ナリ zij zijn, wij zijn 是等皆 wezen ト云語ノ化シテ成ル所ナリ ik heb, gij hebt, hij heeft, zij heeft, zij hebben, wij hebben 皆 hebben ナリ又 had ト云ハ hebben, voorleden tijd ナリ過去語ト云シガ如シ其外 zien ヲ zag ト云 ik ben ヲ ik was ト云フノ類之假令ハ ik zag hem gisteren ト云フ片ハ ik heb hem gisteren gezien ト云ニ同シ惣テ諸ノ事語先ニ ge アル類ハ皆之ヲ deelwoord ト云是ハ句中本至ノ自立名語或ハ前名ニ對スル了能ハズ假令 ik gezie hem gisteren トハ云ザル例ナリ依テ別ニ過去語アリ又過去語ハ t ノ字ヲ附ケテ云ハヌ者ナリ gy.

zagt, gij vraagt 抔ト云又例ナリ然レモ三人以上ニハ wij vraagen 抔ノ語アリ

凢テ諸ノ自立名語ニ de het ノ類アリテ頭ニ附ク者ナリ

其例固ヨリ」常アリ男女自立名語中間自立名語ノ meervoud ノ時ハ何モ de ヲ用フ假令ハ dauw ハ男語之 de dauw, de dauwen ト云ヘシ又 afwijking ハ女語之 de afwijking, de afwijkingen ト云ヘシ又 deel ハ中間語之依テ de deelen ト云フベシ若シ eenvoud ノ時ハ必ス het 之」又其自立名語ノ首ニ傍寄名語アレバ de het ハ用ヒザル者之惣テ自立名語ニ三種ノ別アリ能々考ザレバ一句ヲ成スモ必ス誤アリ」den ト云フ片ハ其

自立名語靜ニ受ルノ意ニナル是時 beschuldigende geval ト云負時ト云ンガ如シ hij gaat dat den regter over ノ類ナリ regter ハ靜ニメ受ル者ナリ」 der, des ノ二ツハ van de, van het 等ノ意ニ但シ此二ツヲ用フルニ別アリ des ハ男語ノ一箇ノ上ニ用フ dapperheid des mans ハ dapperheid van den man ト云フニ同シ其外ニテハ女語中間語一箇多箇及ヒ男語多箇ニモ皆 der ヲ用フ」 dezer ハ女語ノ一箇ノ時ト男女中ノ三ノ多箇ノ時トニ用フ dezes ハ男中ノ二ツノ一箇ノ時ニ用フ」 veel, meer 共ニ多シ但シ veel ハ其意平ニ meer ハ比シテ多キヲ云フ zooveel als ik heb ト云ヘバ我持ツ所ト多サヲ同フスルヲ云フ meer als ト云ヘバ我持ツ所ヨリモ多キヲ云」 weinig, minder ハ少ニ其別又前ノ如シ weinig ハ veel ノ反對 minder ハ meer ノ反對 beter, goed ノ別モ右ノ意ノ如シ mooij ハ美ナルヲ云 wel ハ事ノ上ニテ多ク用フ」 n ノ字ヲ首ニ附ケテ無ノ字ノ意ヲ成スヿアリ之ヲ除ケハ反對ノ語トナル所謂 niet, iet, niets, iets: nooit, ooit, niemand, iemand, nimmermeer, immermeer ノ類ニ iemand, men ノ別ハ men ハ本 mensch ヨリ出タリ然レモ」 hij ノ類ニ用ヒテ hem ノ類ニ用ヒズ iemand ハ一人ト云意ナル故 hem ノ所ニモナル hij iemand トモ云又 hij ノ類ニモナル iemand zal brood kopen ノ類但シ多クハ hem ノ意ナリ zonder,

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

niet, geen 何レモ無ナリ但シ niet ハ傍寄名語及ヒ事語ニ附ク niet goed, niet waar ノ類ニ又 niet gedaan, men moet niet doen ノ類ナリ geen ハ物ノ無ニ自立名語ニ附クニ geen mensch, geen kaas, geen huis, geen beters, geen barmhartigheid 等ニ gij zult geen val, segetuigenisse spreken ノ類ニ geen ハ valsegetuigenisse ニ附クニ又 de vorst gaat hem niet met allen ト云ヰハ niet ハ gaat ニ附クニ zonder ハ met geen ト云ンガ如シ een mensch zonder oog ト云フヰハ無用ノ人ニ de ziekte zonder koorts 無熱ノ疾ニ doch ト toch ト語音相似テ意殊ナリ doch ハ惟然ノ意ニ toch 或ハ希ノ意ヲ成ス doe het toch ノ類亦 ja toch ハ實ニ然リ het is toch zoo 是實ニ然リ

ナリ hem, zich ノ別ハ hij heeft zich omgebragt ト云ハ彼ハ自殺スルナリ hij heeft hem omgebragt ト云ヘバ彼レ彼ヲ殺スナリ假令ハ「ヤーコップ」ガ手ニカケテ「カスプル」ヲ殺タル時抔ナリ」zelfs, eigen, zich ノ別ハ eigen ハ mijn, uwe ノ類ナリ zich ハ hem, mij, uw ノ類ナリ zelfs ハ ik heb 't zelfs gedaan 我既ニ自ラ是ヲナセリ等ノ類ニ用フ」tegen ハ相遇ノ意ニ用フ hij komt mij tegen ハ彼我ニ向テ來ルナリ tegens ハ相離レ相戻ルノ意ニアリ hij is tegens mij 彼人我ニ戻ルナリ

三種諸格

㊀ 發聲ヲ去ル事

人名地名ナドニハ發聲ヲ去ル又指ス所アルニモ去ル假令一人ノ医者ヲ指テ其名ヲ不称シテ医者ト而已云ン寸ニ De dochter ト云スシテ Dochter ト云ノ類コレナリ大勢ニテモ指ス所ノ人々定リタル時ハ Wijke lieden teggen ナド、De ヲ去テ云ヘリ又 Een ヲ付難キ時ニ Het is water ナド云ノ例多シ人名地名ニテモ上ニ詞ヲ添ル時ハ發聲ヲ用ルノ例ナリ De heer N. ト云ヒ Het gelukkig Engeland ト云ノ類ナリ地名ハ中詞 Generlij naamw: ナルガ故ニ het ヲ添ルナリ但シ中詞 generlij ハ陽 manlijk ト

同然ニ Zyn ト云格ナレ𪜈 in Zyn boeken ナド、云ヿ地名ニハ使ヒ難シ地名ノ下ニハ此ノ如キノ所ハ vrouwelyk（陰）ノ如ク in haat boeken（陽詞）ト云ベシト「スプラトカコンスト」ニ見ヘタリ國名城名皆右ノ如シ又 wyf（中詞）ニモ haar kind（中詞）ナド云ベシトアリ

本名ニテモ山ノ名川ノ名ハ發声ヲ添フ皆 de ヲ添ル格ナリ但シ het alpen gebergte ト云ヿアリ此ハ gebergte ト云詞 generly（中）ナル故ソレニ附タル het ナリ又俗ノ名ニモ de ヲ附ルナリ de spaniaard, de portugeesen ナドノ類ナリ

㊁發聲ヲ略スル事

發声ハ元来畧スベカラザレ𪜈文ノ様子ニテ略スルノ例多シ必ズ略スベシト云ニハアラ子𪜈聞悪キ様ノ時又ハ詩ナドノ音詞ノ為メニ畧スルヿアリ meervoud ニテハ略スルヿ多シ een voud ニテモ met geweld ナド発声ヲ畧スル例ナキニアラズ met ノ下ニテ略スルヿ外ニモアリ其他モ略スルヿナキニアラズ de vrouw, het kind, het boek, de Zon ナド云ベキヲ de man, vrouw, het boek, kind, de Zon ナドノヤウニ略セルモアリ de man, een vrouw ト云テ en de ト云ザルモ多シ又 vele, weinige, Zommige ナド数ニカヽル詞ノ實詞ノ meervoud ヲ含メル者ハ通例発声ヲ畧セリ

㊂發聲ヲ用ヒザル事

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

ik, gij, hij, hij ナド惣ジテ voornaamwoord ニハ発声ヲ不用又 God ニモ用ヒズ星ノ名ナドニハ用フ又 twee mannen ナドト数ノ字ヲ使フ時ハ発声ヲ用ヒズ het zeven vereenigd Nederland ナドハ zeven ハ vereenigen ニカヽリ Nederland ニハカヽラズ故ニ het ヲ添ルナリ de in de golf van Mexico leggende eilanden ノ de ノ下ノ eilanden ニカヽルガ如シ

㊃ 三種変格之事

三種ハ mannelijk 今畧シテ M トス vrouwelijk 今畧シテ F トス generlijk, onzijdig 今畧シテ O トス三種共ニ meervoud アリ今畧シテ M V. トス M ハ陽。F ハ陰。O ハ中。M V. ハ復ト譯ス

F ニ vrouw, vrouwe ノ別アリ此ハ格ニヨルヿナレ圧又詞ニモヨレリ格ニヨルハ六格中ニテ noemer (正), aanklager (所), roeper (呼) ノ三ツニハ vrouwe, verlosinge ナド云 teeler (主), gever (與), nemer (取) ノ三ツニハ vrouwe, verlosinge ナド云是ナリ詞ニヨルハ假令ハ vrouw, verlosinge ヲ vrouwe, verlosinge ト云例ハアレ圧 schoonheid ヲ teeler (主) ニテモ gever (與) ニテモ nemer (取) ニテモ schoonheid ト云例ナキニテ知ルベシ又 onze vader (正), onzen vader (吾), mijn vader (父ヲ), mijnen vader (我) モ同シ

M ニ de ヲ den 圧云 ons ヲ onzen 圧云類アリ此ハ格ニヨレリ noemer (正), roeper (呼) ノ外ハ皆此格ナリ又 van de ヲ des ト云ヒ van ons ヲ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

des ヲ重ル例ナシ
der ハ重ル例モ稀ニアリ

onkes ト云ノ類ナリ MO 共ニ然リ此時ハ其下ニモ des mans, des kinds ナドヽヽヲ添ルノ格ナリ然レ𪜈詞ニヨリテハヽヲ添難キ者アリ mensch, mast ナドノ如キ menschs, masts ナド云フ例ナシ des menschen, van den mast ナド云ナリ

又 de Zoon des Keizers van China ナドヽヲ添タル後ニ van ト云例ハアリ又 Zyns heeren tabaks-pijp ナド云ノ例モアリ又陰詞ノ中ニモ 陰詞 's werelds vermaak, twee maal's weeks, in 's moeders ligchaam ナドヽヲ添ルノ例アリ此ハ格外ノ格ナルベシ

中ニモ陽ニモ aangezigte op gebe, den here, ten tyde ナドヽ陰詞ノ如ク「e」ヲ添ルヿアリ此ハ「スプラーカコンスト」ヲ考フルニ格外ノ格ニモアラズ詞ニヨルノミノヿト聞タレ𪜈此類亦稀レナリ

den 多キ時ハ代リニ de 𪜈云フベシ ik gaf den brief aan den boer ナド de boer ト云ベシトアリ此外変格尚アリ此ニハ大概ヲ擧ルノミ

㊄ 六格所用ノ詞

六格ノ蘭語ハ kis naam vallen トアリ

正 1. nominativus, noemer. 是ハ voorzetzel ナシ

主 2. genetivus, teeler 〔アリ〕〔ハ〕〔モ〕〔ヤ〕〔ナリ〕〔ノ如シ〕〔徒〕 〔アリ〕ハ。徒ノ実詞ニカヽルモノヲ云 〔徒〕ハ。テニオハノツカヌヲ云

共 3. 〔ノ〕 dativus, gever 是ハ何某ノ書ナド云フノ〔ヲ〕ナリ 是ニハ aan, een, tot, voor ナドヲ用フ

所 4. accusativus 〔ニ〕〔ト〕 〔ト〕ハ vorden, verandeen ナドニカルヲ云 〔ト〕〔ナル〕〔ト〕〔変ス〕ノ類ナリ 是ハ voorzetzels ナシ 発音等ノ変アルノミ

指ス所ノ物陰ナレバ
hare ト云フベシ

呼 ヲ ik heb eenen zoon ナレバ アリ ト訳スベケレ𪜈 俗ニ子ヲ持リト云ノ意ナル故此格ナリ

5. vocativus, roeper. 是レニハ ô man, ô vrouw, ô kind, ô mannen ナド云 発声モナシ ô ナキモアリ

取 6 ablativus, nemer. 是レハ van, uit, ter, ten, op, met, door ナドヲ用フ

ヨリ ヲ以テ

憂格ノ事其詞ニヨル者ハ逐一ニ其詞ヲ挙ベケレ𪜈繁多ニシテ盡スニ遑アラズ平生練磨セル所ヲ以テ「ウヲールデンブーク」「スプラーカコンスト」等ニ正シテ知ルベシ六格所當ノ「テニオハ」右ニ出セルハ大概ナリ然レ𪜈皆此意ヲ以テ悟リツベシ

㊅陰陽中複諸格 諸格ノ事彼是ノ書ニ異同アルハ大概「ヨシナ」ガ「レーデンコンスト」ニ従フ

陰 F	陽 M	中 O	複 MV
haar	zijn	zijn	陰 haar 陽中混 hun

右ハ陰陽中ノ本體ニカヽレリ帯ル所ノ三種ノ別ハ左ノ如シ

hare 陰	haar 陽	haar 中	hare 複
zijne……	zijn……	zijn……	zijne……
hijnne……	hun……	hun……	hunne……
uwe……	uw……	uw……	uwe……
mijne……	mijn……	mijn……	mijne……
onze……	ons……	ons……	onze……
harer……	haars……	haars……	hares……
zijner…… 陰	zijns 陽	zijns 中	zijner 複

国立国会図書館 伊藤博文関係文書(その1)書類の部 223-4

hünner…… hüns…… hüns…… hünner……

üwer…… üwes…… üwes…… üwer……

mijner…… mijnes…… mijnes…… mijner……

onzer…… onzes…… onzes…… onzer……

右ハ皆 teeler ノ詞ナリ 又 zijn vaders ナドモ云ヘリ

de de het de

又 dieren, der, lücht, aarde, en water ナドハ。下ノ二ツハ der ニ拘ハ

陰 陰

ラズ

eene een een twee 員数幾何 ニテモ

der 陰 des 陽 des 中 der 複

van die ト云フ

eener 同 eens 陽 eens 中 van twee 複

die die dat die

dier dies dies dier

deze deze dit deze

dezer dezes van dit dezer

陰 die 語 die 陽 語 dat 中 語 die 複 語

陰 wier 陽 wiens 中 wiens 複 wier

陰 dergeener, die 語 degens, dierd 語 des geenes, dat 中 語

voornaam ノ如クニシテ三種ノ別ナキモノ

men man iemand niemand 陰陽両用

ze 陰 ze 陽 het 中 ze 複

国立国会図書館 伊藤博文関係文書(その1)書類の部 223-4

een man dufte
einmaal gedagen

右ノ中 een ハ eenen ノ二ニ使フ einmaal ト云ヒ het ト ハ aanhalingen geven,
teelen ニモ使フヿヲ得但シ之ハ eenen ニ非ル片ハ werkwoord ニ
續ケテ書クベシト云ヘリ又動他詞ヲ之ノ前後ニ置ク片ハ
呼ニナルト心得ベシ

Ze ヨリ出タル dig ナリ
故ニ大抵 Ze dig 同意
ナリ Kebe ノ附ノ詞ハ
皆正ト呼トナリ

碎 カレヲ klopt ze kleine 細ニ 細カニ打テナドノ如シ
所ナリ

陰 Ligtelee, kijkelee, 陽 dattelee, kijtelee, 復 kabbelee ノ類ハ船ト譯ス但シ weeks
avoid ニカ、ル時ノヿ也即第一 正 第五ノ 呼 格コレヲナリ其餘ノ
格ハ左ノ如シ

haastelee, kimstelee, dattelee, leer, leven 此等ハ船ラトハ譯シ難ケ
レ 是モ俗ニ云フ直ニト云詞ナリ God is de goedheid, Kebe ハ
ニカ、リタリ是ハ少シ別意ナリ同ノ字ナレ 即 トリモナヲズ ト譯ス

ベシコレモ俗ニ云フ直ニナリ Zij kebe ハ常ノ助語ナリ假令
ハ hoorgen ハ動スナリ Zij hoorgen ハ動クナリ Zij Zeljs hoorgen ハ已ト
我ヲ動カスナリ是亦自 ミヅカラ ナリ Zij hoorgt zeer Kebeven ハ直ニ別人ヲ
動カスナリ又物ニカ、ラズシテ語意ニカ、ル Zelfs ハ俗ノ

Zelfkend ja = Zelfs
Een dichtem ja een

迫ノ意ナリ 迫 尼 モ 尼 訓スベシ Zelfs モ
何レモ元来同ノ字ノ意ナル故ナリ又 Zij died het zaar Kebeven 此
zaar Kebeven モ het ニカ、ル故 Kebeven ト云ヘリ又 dat spreekt een Zelf ノ
Zelf ハ dat ニカ、リテ第 正 一格ナリコレ等ノ zaar Zelf ノ類ハ自 ミヅカラ
ト譯スベシ又 Ze Zij Een Een Kebeven ハ正氣ニ復スルナリ此 Kebe
ハ亦前ニ云ヘル同ノ字ノ意ナリ又 een Een ノ類直ニ體ニ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

tyd. e ヲ附ルハ句調迫ナリ

ナルオハ含ム意ナリ witte ナドノ如シ但シ de witte ノ単 het witte 陰陽単

中ノ de witte ナドイヘ圧 de eens ナド云フハナシ数名ナルユヘ

単複ハ自ラ明ナル故ナリ唯単ノ上ニテ中ト陰陽トヲ分

ツハ左ノ如シ de eene, 't eene ナドノコハ別ニ下ニ見ヘタリ

別義ナレバナリ een, die een, die, eenen 圧云 格ニヨリテハ een, dat □

又助語ノ ter, ten, te モ種類ニヨリテ異ナリ

ter tee, ten tyde, te velen □

ten ト te トハ陽中ニ通レ用フトアリ又右ノ如ク ten ト云オ

陽詞ノ tyd ニ e ヲ添テ tyde ト云ノ類アリ一ノ格ナリ ten getalle 陽

ナド、モ云ヘリ右ノ外様々アリ左ノ如シ

De geene dies dat gesproken heeft, is gek.
物其物ハ此ヲ云タ奴ハ馬鹿ナリ
若シ男ヲ指スヤハ de geenen ト云フ
Eene vrouw (是ハ廣シ
Eene eenige vrouw (是ハ狭シ

何ヲシタ者ハ de geene, die...... 動詞語 de geen, die...... 同語 het geen, dat...... 同語

de geene die...... 動詞語 der geener ノ類ハ下ニ見ヘタリ

eene eenige...... een eenig...... een eenig...... eenig......

een ヲ添レバ意重クシテ唯一ト云フ氣味ナリ een ヲ去テ単

詞ニ用タルハ sommige ノ単ト見テ可ナリ

sekere...... seker...... sekere...... seker, sommige, veele, weinig ナドノ類ナル

ユヘニ通例発声ヲ用ヒズ然レ圧 een seker ト云フコモアリ

vele geregte ノ类コフルサーメリンゲンノ詞ニテ中詞

vele olij, vloed, veel volk, vele menschen

alle 陰 alle 陽 alle 中 alle 複

単ニ用ル veel, weinig ナドハ右ノ如キ verzamelende naam ニカヽルノ

日本洋學史

類ナリ

alle…… alle…… alle…… alle……

○ geene…… geen…… geen…… geene……

dezelve…… dezelve…… 't zelve…… dezelve……

dezelfde…… dezelfde…… 't zelfde…… dezelfde……

……, dezelve……, dezelve……, 't zelve……, dezelve……

語 語 語 語

……, derzelve……, desgelfs……, desgelfs……, dezelve……

陰 陽 中 複

……, derzelver……, desgelfs……, desgelfs……, derzelver……

陰 複

……, welke……, welke……, welke……, welke……

語 語 語 語

……, dewelke……, dewelke……, 't welke……, dewelke……

……, welker……, welks……, welks……, welker……

derwelker, deswelks, derzelven, desgelfs ニ準知スベシ。

前ノ wier, wiens 此ノ derzelver, desgelfs, welken, welks ノ如キ皆 teeler ニシテ而ソ帯ル所ノ詞ノ陰陽中ニハ拘ラズ又作者ニヨリテハ複ニ welken, dezelven, dewelken ナド云ヘリ 單 den zelven, 單 den welken トハ別意ナリ

Met zulke eene vrouw moet men geen vleeslijk gemeenschap houden

Zulke eenen — zulk een…… zulk een…… zulk……

ソウ云フ

但シ zand, water ナドハ een ト云ヒ難キ故 zulk zand ト云

de andere…… de ander…… de andere…… de andere…… de andere…… het andere

de andere 此類ニ発声ヲ略スルヿアリ其時ハ含ム意アリニモ

日本洋學史

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

陽中ニハ ander ト云フ又陽ノ単ニテ teeler, gever, aanklager, nemer ノ四格ニハ den anderen (単) ト云フ此 de anderen (複) ト混ルヿ勿レ此ナルハ複ナリ単ニハアラズ

een andere een andere een andere de anderen.

de eene (正カ呼) en de andere (アレモ) ノ eene ハ三種共ニ同格ナリ但シ noemer, roeper, ニ非ル時モ陰中ニテハ van de eene vrouw tot de andere, ... het eene lig, (中詞) chaam tot het andere トイヘ圧此ノ如キ時ハ陽ナレバ van den eene, nen man tot den anderen ト云ナリ de eene ノ類ハ即チ左ノ如シ何レモ彼此ト云片ノ詞ナリ

de eene de eene het eene

実詞ヲ虚詞ニスル片ニヨリ ∂ ヲ附ルヿナルニ welker ナドハ元来ノ虚詞ナルニヤハリ ∂ ヲ附テ云ヿモアリ

右数條ノ中 welker 下ニ陽中アル時ニ welkers oogmerk ナド云ヿアリ又 zulke eene ヲ zulk eene トモ云ヘリ又 zeker, ander, eenig zommig, zulk, alle, elk, iemand (実詞ニ近シ), niemand (実詞ニ近シ) ナドハ onbepaalde voornaam ト云フ者ナル故他ノ虚詞トハ別アリ又発声ナクテ allen, zulken, zommigen ナドハ複ナリ又

de uwe de uwe het uwe de uwe

de zyne de zyne het zyne de zyne

de hare de hare het hare de hare

de hunne de hunne het hunne de hunne

de myne de myne het myne de myne

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

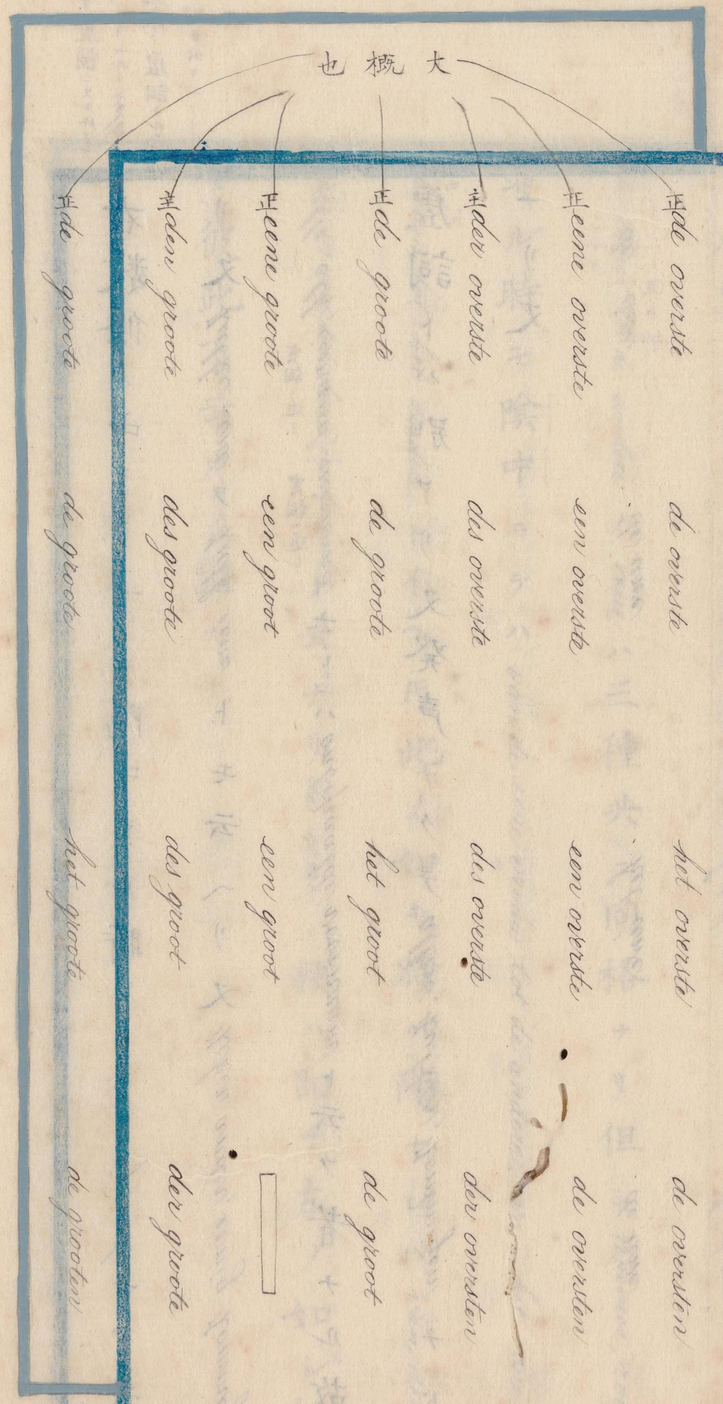

de onze de onze het onze de onze

右ノ de andere 以下皆下ニ陰陽中ノ詞ヲ含メル者ナリ假令大ナル男ト云ベキヲ大ナルト而已言ヘルカ如シ左ニ在ルモ然リ

大概也

正 de overste de overste het overste de oversten

正 eene overste een overste een overste de oversten

主 der overste des overste des overste der oversten

正 de groote de groote het groot de groot

正 eene groote een groot een groot

主 den groote des groote des groot der groote

正 de groote de groote het groote de grooten

○不審可追考
複字恐単

此 de groote, het groote 等ノ類皆陰陽中ヲ含メリ

de eerste de tweede het derde

de grootste de grootste het grootste de grootsten

eene eerste eene tweede eene derde twee vierde

de eerste de tweede het derde de 3 vierden

(一番メノ者三ツ de drie eerste) (二番メノ者五ツ de tweede) ナドモ云ヘリ是等ハ meervoud ナリ又 de tweede, de derde ナドアリ皆複○ナリ次序ニハ ten eersten, te tweeden ナド云ヘリ是時ハ一番ニ二番ニト云テ物ヲ含ザル片モ een eerste ナド云ヘルヿアリト覚ユ又分子ニハ het tweede, het derde ナド云ヘリ het derde van dat land 中詞 此國ノ三分一

○ Zelfstandig 之格 zelfstandig ハ六格ニ隨フノ変化モ以上ノ諸詞ト異ルコアリ又諸格通用ナル者モアル故ニ此ニ出シテ此ヲ詳ニス但シ weekend ト weekende トノ別ノ如キハ以上ノ諸詞ニモアリ

中 zelfstandig		諸格	
het weekende (第二格及第五格ノ外四格)			weekende
中 weekenden 第二第三格			

中詞第一第五ノ外諸格

陽 weekend (第五格ニ用フ)	陰	陽 weekende (第一格第五)	陰 諸格
打ル gedagen..... 陽	陰 打ル gedagene.....		

中詞第二第三第四格

中		中	
gedagen.....	gedagene.....		

此類諸用通用ナリ陽詞ノ zelfstandig, geven ナドニモ zen gedagen man

中詞第五格ハ然ラズ但 een ト het トニテ異ナリ陽中ノ如此異ナル

中詞第一格ハ weekende ト云フ

陽 weekend (第五格ニ用フ)

陰

打ル gedagene.....

陰

中詞第二第三格

中 weekenden

陽第一第五ノ外諸格

陰

⊕不審 動詞ヲ名詞ニ用ルヲ「デールウォールド」ト云假ヘバ weekend man 抔ノ如キナリ逐号スベシ

按ニ下ハ weekende ナルベシ而 weekenden man, weekenden man ノ別ヲ云フナルベシ

Het stellen groote overeenkomst met zijne. Het is eindelijk nog weer.

若シ日ヨリガ二ツアル者ナラバ Mijn ト云フベケレド一ツナルモノ故 Ons ト云フナリ

ナド云ノミ陰複ニ gedagt ト云ハ誤レルトアリ

陽 押ス verdruikte (第一第五ノ二格)

陰 諸格 verdruikten

中 verdruikte (第四第六ノ二格)

陰

此 verdruikte volk 中 verdruikte kind ト云フアリ是等モ詞ニヨリテハヲ添ルト添ヘザルトアルト陰詞ニ準シテ知ルベシ三種変格ノ條ニ考フベシ

中詞 een verdruikte (第四第六ノ外諸格)

諸格

中 het verdruikte (第四第六ノ二格)

比較ノ詞ニモ別アリ

最大 de grootste, de grootste, het grootste, de grootste

Het ヲ用ル者 以下陰陽中ニ拘ラズ○ het fullen ト複ニ用ヒ又「het」「dit」ト陰陽ニテ受ルコモアリ「マーリン」Het 又ハ Dit ノ條下ニ見ヘタリ (即チ陰陽ナリ)

虚詞ヲ実詞ニスル片ニ het ヲ付ルコトナリ此ベット甚意味アリ

het goed 善ナリ善ノ躰ナリ het 前ナル前ナル呼ナリ het

rood 赤ナリ赤ノ色ナリ是等皆 (虚詞) kel ryoglyk ニテ実詞ドナス者ニシテ含ム意ハナシ (虚詞ニ用ル格 同上) kel rood, een rood ト云ヘバ赤キ木杯ノ意ヲ含メリ又 kel grootte van allen (實 實ニナニ素ハ虚詞ナリ之ヲ實ニ変スル時必ス「ベット」ヲ用フ) groote van de vlieden (虚ノ格) 魚ノ中ニテ最モ旨キ者ト云フ事ナリ旨キ魚ト云意ナル時ハ魚ノ陽ニ従テ kekeurde ト云 (雨ガ降ル regenen, sneeuw, 雪ガ降ル) ナドモ下ニテハ kel ヲ以テ受ル格ヲ用フ kel regent, haagelt ナドノ如シ又全躰陰陽中ノ定ラヌ者ニ kel ヲ用フ (陰陽中ニ不拘) waal ナド云ヘルモ下ニテハ kel ヲ以テ受ル格ナリ又 kel eten, kel drinken (喰ト 飲ミ) ナドハ werkwoord ヲ kelstandig ノ格ニナスナリ kel gulligh eten (強キ 喰ト) ナド下云ヘリ又 my dunkt gelieft (我 思ク 望ム 実) ナド kel ノ

almet ヲ受ル時ハ必ズ「ベット」ヲ用フト知ルベシ

⊕ my dunkt het……, gelieft al 't……,

△ gelegenheit トアリ 艸根ノ莖ト云テ可ナラシカ

意ヲ含メルモアリ又 kel kullen (將 善キ 梨子 アル) goede, keelen kyn ナドハ複詞ニ拘ハラズ夫レト云ホドノコトナリ (複ノヲ添ル格ノ) kel ナドトモ云ヘリ故 geen kel ト云カ kel is een. kyn geen kyn ナドトモ云ヘリ皆 geen ト云テ niet トハ云ハズ又 kroontje, kroonken, meisje, jongheen ナドノ如キト werkheiwoord ノ発聲モ必ズ kel ナリ

○混附

△ Manniet kelijk woord (艸ノ根ノ) ノ如キハ kruid 中詞ナルガ故ナリ (吾輩ノ) mijn (女房ナドノ 屋陽) eenwoon, kelloon, ontkel ハ woord 陰詞ナルガ故ナリ猶前ニ云ヘル (彼人ノ君ノ クバヨノ 笑) Kyn-keen, stakkelyk, kyk, kyn-kee 陽詞ナルニヨレルガ如シ此類ハ帯 (我輩ノ 又ノ 陽ニ引ク 家) ル所ノ詞ニ拘ラズ云ヘリ (mijn, uwen, zijn ノ

omvaren ト云フヿ、廻リテ渡ルト云フ義

ヽノ別ハ詞ニヨレリ又 vrouws (陰) persoon (陽) mans persoon ナド何レモ
ヽヲ附ルヿアリ
数ヲ實詞ノ如クニシテ alle vijven (實) gekelschap (伴) van lessen (実) ナド云但シ
(不残ノ五ノ者) (六ノ者)
de vijf (虚) ナドノ如ク含ム意アルニ非ラズ
方角ノ事 oost (東), west (西), zuid (南), noord (北) 皆 byvoegelijk (虚詞) naam ナリ om de noord (実ニル)
varen ナド、de ヲ添レバ noord (北) zee (海) ナド云意ヲ含テ zelfstandig (実) ノ
格ナリ de wind (風ガ) waait (吹) uit (ヨリ) den westen (西ノ方) ナドハ uit (自リ) de west (西) ト云フガ如シ
(陽故 de ナリ) (実ニナル中詞)
然レ𪜈含ム意ナキ故自ラ wind ノ M ナルニ從テ nemer ノ格ヲ
用テ den westen ト云ヘル事前ノ de andere (虚) ノ下ニ云ヘル den anderen (中)
ノ如クナルベシ此 den westen, den oosten ナドハ格別ノヿト心得

twee ハ「ハルマ」ニ虚詞トアリ
een ハ何レモナシ

ベシ又 de wind is west ト云テ de west ト云ザルハ west ト云詞ハ byvoeg (虚)
lijk ナル故ナルヿ勿論ナリ
oosten, westen, zuiden, noorden 皆 zelfstandig ナリ而シテ皆中詞ナリ故ニ
in het oosten (于 ヘットヲ用フルナリ) ナド云ヘリ
de ト een トノヿ de vrouw, een vrouw ナド差別ナキニ似タレ𪜈 de
ハ強ク een ハ輕シ de ハ bepaalde (定ル) geslacht (種類) woord (詞) ト名テ他物ニ別ツ
意アリ het モ同シ een ハ onbepaald geslacht woord ト名テ他物 (他ノ二種) ニ別ツ
意ナシ eene モ同シ
数ノ事 een, twee 其数フル所ノ者含ム意アリ實詞 (此時ハ虚詞ナリ) ニテ数ノ
名ナル時ハ een tal (カズ一ツ), twee tal (カズ二ツ) ト云天元ノ一ナル時ハ een tijd ト云

フニッニ非ズ三ツニ非ズ唯一ツト云フ寸ハ een eenig 一ノ 口 猶リ
又實詞ニアラズ第一ト云寸ハ eerste 第一番ノ
ズ eenig ノ助語ニハ alleen ナリ alle ノ助語ニハ alles ナリ heel ノ助
語ニハ gantsch ナリ geen ノ助語ニハ geens zins ナリ此等ノ助語ハ
figuren トハ異ナリ
geen ノ上下ニハ發声ヲ用ヒズ geen man 実詞 ナド云ヘリ但シ geen
de minste ……ト云寸ハ de ヲ附ルナリ
単ニテ複ノ用ヲナス者アリ honderd hoond, duizend man ノ類ナリ
又単複相用ルコアリ daar was een del, die er niet nul de vreede waaren ノ
中詞単 陰刻ノ措文 動複
数ナリ此ハ een del ニ数人ヲ持タルガ故ナリ動詞ノ単ニテ

△ must stof
ハルマニ見エ

○ (allen ハルマニ
ズ enig ノ助語ニハ alle ナリ heel ノ助語ニハ alles ナリ 此等ノ助語ハ 云ヘリ但シ geen man ナド 実詞 中詞単 陰刻ノ措文 動複 動詞ノ単ニテ 註ス、屋詞ヲ

□ Een ryting met vier wielen ハルマニ用ヒ

實詞ノ単複ヲ兼テ主ルコアリ een wagen 口単 vier wielen waar wagen geplaatst, hier waren wagens ノ類ナリ een wagen ノ近キニ隨テ waren モ単ニ使ヘリ又単ヲ合セテ動詞ニ複ヲ使フコアリ myne kinderen zijn gij zoudt gedaan het gedaan 又動詞ノ複ニテ後ノ単ヲ兼ルコアリ daar komen/zijn ander, van het eerste ノ類ナリ。コ anderen aan religion de een van het ander, de anderen, van het eerste ノ類ナリ。コ レモ anderen ノ複ナルニ隨テ動詞モ aan religion ト複ニ使ヘル 者ナリ

實詞皆陰陽中ノ三種アリ逐一ニ挙ルコ能ハズ「ウヲールデンブーク」ヲ検シテ知ルベシ其中ニ男ニ属スル詞ハ陽ナリ女ニ属スル詞ハ陰ナリ唯 zijn ハ中ナリ又 verlopen, dagvaarding ナド未 Lis

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

ノ附タルト *schoonheid, zuiverheid* ナド末ニ *heid* ノ附タルハ皆陰ナリ此外「スプラーカコンスト」ニハ三種ヲ分別スベキノ様々ノ例格ヲ出シアレ圧此ニハ男ノ陰陽ニテモ唯今言ヒ定ムルノ前ニハ *dat, het* ト云 *dat* 中 *is een oure kaart* 陽 ナドノ如シ *den, eenen* ナド云フベキヲ *de, een* ナド云ヘルヿハアリ *de, een* ナド云ベキヲ *den, eenen* ナド云ンハ非ナリ

三種ノ格作者ニヨリテ様々ナリ書ヲ讀ムニハ夫々ノ作者ノ法ヲ勘ヘテ解スベシ文ヲ作ルニハ新板ノ「レーデンコンスト」「ヴヲールデンブーク」「スプラーカコンスト」ナンドニ言ヘル所ヲ法則トスベシ此書モマタ當時ノ名作ト見タル者ニ取レリ

men 下ノ句ハ *hij* 陽 ニテ受。上ノ句ノ *aanklager, noemer, gever* ナド陽ノ単アル片ハ *hij* ト云ヒテハ其事ニナル故。必ス *men* ト云フベシ *die* ヲ以テ *ik* ヲ受ル事ハ定格ナリ *ik ben de heere uwe god, die u uit Egyptenland gelijk hebbe* ト「アベセブック」ニ見ヘタリ

假ヘバ事蹟ヲ語ルニ *waren* ト云ヲ古ヲ今ニ引ツケテ論ズルニハ *geweest zijn* ト云フ

ik ben	ik zal	ik heb
ik was	ik zou	ik had
dat ik { ben of zijn / ware	zal / zouden	hebbe of heb / hadde of had
gij { zijt / weest	gij zult	gij hebt
gij waart	gij zout	gij had
dat gij { zijt of weest / waart	zult zout	hebt had
hij is weest	hij zal	hij heeft
hij was	hy zou	hij had
dat hij { is of zij / waar	zal zouden	hebbe of heeft / hadde of had
gijl: zijt	gijl: zult	gijl: hebt
gijl: waart	gijl: zout	gyl: had
dat gijl: waart / zijt	zult zoudet	hebt / had
ik leer	ik leerde	
gijl: leert	gijl: leerde	

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

hij, die dat ge-
daan heeft is
gek
是ヲシタ hij ノ馬
庶ナリ

分註ノ寸ハ
schuldig 下ニ乙ヲ
添テ云フナリ

最初ニ hij, hem ナドヲ云テ下ニテ die……ト云フアリ此時ノ hij,
hem ハ die, dien ナド云ヘルガ如シ
onbepaalde wijze, voegende wijze ニ dat ノアル者何レモ zelfstandig 實詞 ノ格ナル
フヲ得。其中 onbepaalde ハ noemer ニモ使フ wel te lezen is grond van wel
te spreken ナド云ヘリ voegende ノ dat 又ハ onbepaalde ノ長キ者何レモ
noemer ニ使フ時ハ het ヲ添ルナリ
het is ongezond, dat men te wel eet 又上ヲ受テ dan is het ongezond, dat men te
veel eet. dan is het dat men te veel eet ongezond ナド云ヘリ常ニハ二法
共ニ事ノ體ヲ指スナリ wagt tot dat ik kom, ik verzoek mij niet te be-
schuldige. ik verzoeke dat men mij niet verschuldigen ナドナリ又 voegende

モ noemer ニ非ル時ハ何レモ實詞ニ使フナリ様々ノ voorzetsels
ヲ添ルフヲ得ルナリ onbepaalde ハ voorzetsel ヲ受ルフ voegende ノ如
ク廣カラズ詞ノツガイメ紛ラハシキフアルガ故ナリ
om, dan, als, na ナドハ常ニ添ルナリ om hier te komen liever te stereven
dan zoo gehoord te zijn. na dat nader gezien te hebben ナドナリ om ハ voe-
gende ノ om dat トハ其意異ナリ又假令ハ onbepaalde ノ hier te komen
ヲ voegende ニスレバ dat het hier komt ナドナリ op dat het niet meer
te geschieden zij. ナドハ一句ノ中ニ二法ヲ備ヘタリ

○現世過去ノ事 ケイルノナチユールキユンデノ序ニ見ヘタリ

Het hoofd van dit soort van wijsgeren is des Cartes, die schoon hij een voor[illegible]

マヒヤソロヒ
商.務目
人名

evenwel, niet te min

○getuigen 現ハスフ

測量科 meetkunde geweest is echter om het gros van luil en vadzige wijsgeren, te ~~schuigen~~ 言ヒブンナキ

geen gebruik van meetkunde in de wijsbegeerte gemaakt heeft, en schoon hij voor 受合フコニナル 現在ノ過去ナリ

gaf dat hij alles op een werktuigkundige wijze zoude verklaren door de stoffe en be-

weeginge echter heeft hij een natuurkunde uit gedacht, die zoo verre als het mo- 此所ニヲノアル心ニテ見ルベシ ナルタケ

gelijk is van de ware werktuigkundige wellen afwijkt ハナル 初ノ wijsgeren is ノ is ハ

古今ノ人ヲ合論スル故ニ現在ナリ次ノ geweest is, gemaakt is ハ

其人ノ昔ヲ今ニ引ツケテ云フ過去ナリ vooraf ハ以前ノコ

ヲ云フ而已ニテ今ニ引ツケヌ故過去ノ現世ナリ zoude

verklaren モ同シ其次ノ heeft hij ハ又今ニ引ツケルナリ故ニ

過去ナリ末ノ mogelijk is ト afwijkt トハ彼人ノ建立セル教ノ今

此件 is ノコヲ云フ

ニアル物ノ事ナル故現在ナリ

○er ヲ加ル事

is, zijn ハ在ナリ也ナリ daar is, daar zijn ハ有ナリ er モ daar モ一ナ

リ moemer ヨリ上ニアル片ハ daar トモ er トモ書ク hij is daar ナドハ

多クハ er トハ書セズ但シ此ニ言フ er, daar ハ is, zijn 又ハ諸

ノ自動詞ニ與ル者ヲ云フ er (ソレ) van, daar (ソレ) op ノ類ノ het (van het ナドノ類カ) ト同意ナ

リ daar, er ハ別ナリ

hij is daar 彼人彼所ニ在リ hij is in de stad 彼人城下ニ在リ

hij is een koopman 彼人商人ナリ hij is zeer arme 彼人甚タ貧ナリ此ノ

如ク noemer ヨリ下ニ其場所ヲ云カ又ハ zelfstandig (実詞) カ bijvoegijn カ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

以テ受ル時ハ有ノ意ナル彼所ニ人アリ杯ノ時ハ有ノ字ノ意ナリ *there is one man, or one man is in the castle* 城下ニ人アリ此等ハ *there is* ノ *there* ノ處ニ置タル意ニテ讀ムベシ又場所ヲ云ハズニ *there is one wonderful* ナド云ヘルすハ *there* ハ則チ世界ノ事ト心得ベシ何レモ *there* トシテ有ノ字ノ意ナリ又 *there is one man in Nagasaki* ナド *there* ハ上ノ *there* ハ世界ナリ下ノ *there* ハ佛郎察国ナリ是レハ眞ノ過去ナル故ナリ

佛朗斯国ニ人アリキト譯ス下ノ文ヲナケレバ佛郎察国ニ居シ人アリト云意ニナリテ現在ニナルナリ又行ク立ツ杯ノ自動詞モ指ス所アル片ハ *is* ヲ加フ是ハ我言語ニテモ

彼所ト云ニ同シケレ共我語ニテハ畧スル片多シ彼語ハ畧セズ *the book is on the table* ナドナリ又 *there is one book on the table* ナドモ云ナリ下文ニ接スルノ使ト意ノ強弱ニヨリテ置キ様ハ略ナリ又 *in mood gave it him* ナド *there is one book* 難渋ノ時ハ十人ノ友ガ天秤ニト云事ナリ *there is one book* ニカヽルノ *there* モ *there is one wood* ヲモ兼タリ難渋ノすハ則チ一「ロード」ト云所ニ行クト云義ナランすハ *there is one road* ヲ加ヘズ一「ロード」カ則チ *there* ノ代リナレバナリ凡ソ三人立リナド自動詞ヲ直ニ *there* ノ實詞ニ接シテ心得ベキすハ必ズ *there* ヲ加フ但シ自動詞ニ限レリ又自動詞ニテモ此人異国行

there is one man, or one man is in the castle 城下ニ人アリ *there is one wonderful* ナド云ヘルすハ *there* ハ則チ *there is one man in Nagasaki* ナド *there* ハ *there is one book on the table* ナド *there is one book* 難渋ノ時ハ *there is one road* ニカヽルノ *there is one man* 人立リ

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

クナド實詞ト動詞ト意隔ル寸ハ er ヲ加ヘズ

○不無非ノ事 (hij gaat naar andere land 彼人異国ニ行ケリ)

(虚詞ニシテ実詞ニ付クナリ) geen ハ無ナリ又非ナリ否ナリ geen mensch 人ナシ geen kind krijgen

子ヲ得ルヿナシ此ハ子ヲ得ズト譯スベシ geen ハ惣シテ

Zelfstandig ニカヽルナリ geen uil is vark 鴞ハ鷹ナルヿナシ是レ

鴞ハ鷹ニ非ズト譯スベシ

(形動詞) niet ハ不ナリ非ナリ此人ニテハナシト云意ニ用ル時ハ

非ト譯スベシ (実 hij is niet de graaf van Holland, maar de graaf van een gauwen 地名)

maar……此ノ如ク、此ニテハナシ彼ナドヽ物ノ實躰ニカ

ヽルニ用フ (実 hij is graaf van Holland niet 名字) 彼人ハ「ガラーフ」ニ非スト

譯ス此ニ名字ニカヽル故 niet ヲ後ニ使フナリ是レモ非ノ字

ノ意ナリ又 Zelfstandig ト bijvoeglijk トニカヽルトキハ不ト譯スベ

シ niet wit, niet gaan ナドナリ但シ hij gaat niet ナド云ハ文ノ働

キニアルヿニテ niet 實ノ場所ハ gaan ヨリ下ニアルニハア

ラズ jong rijsies kan men buigen maar geen oude bomen 此寸ハ老樹ハ

否ト譯ス實ハ老樹ニハ然ル物ナシト云ヘルガ如シ

彼女ノ単複ハ動詞ノ使ヒ様ニテ分明ナリ彼女ノ複ト男女混トハ全ク差別ナ
onzijdig ハ男詞ヲ用フ
汝ハ単複共ニ所用ノ動詞ハ単ノ如シ

○単我複	ik	mij	mijn
	wij	ons	mijne
			ons
○単汝複	gij	uw	onze
			uw
	gijl	ul:	uw
			uwl:
			uwel
○単彼男複	hij	hem	zijn
	zij	zij	zijne
			hun
			hunne
○単彼女複	zij	haar	hare
	zij	haar	hare
○彼男女複	zij	zij	hare
			hare
		zij	hun
			hunne

Onze meerhoud van de zelfstandige voornaam van de eerste persoon

Hoor Rokvij de Jtivy heeft den Sanpij van den Nivij van Nivij aan den Jovij gegeven

[illegible]

李長春出　助字解

(虚) 長春といへば長の字ハ虚詞なり春の字ハ實なり
又春ハ長しといふても矢弦長字ハ虚詞なり

(死) 永声といふ時の永しハ活字なり声永しといへば永字ハ
死字になるなり此活字ハ蘭に云動詞死字ハ静詞なり

(真) 花といふハ真なり花の例を直に用ゆるなり花やか栄花繁花など
花の字の例を假用ゆるを假といふ

(軽) 水と言ひ車といふ一字にて通ずる者ハ単なり又水車といふ如く
二字を合して通ずる者ハ複なり複ハ蘭の hopperwoord なり

(単) 二字を合して通ずる者ハ複なり複ハ蘭の hopperwoord なり

(厳) ことくば……スルナ然り抔いへる然りハ厳詞になる又俄然卒然
抔いへば然の字漫詞になるなり

(實) (活) (假) (重) (複) (漫)

Voorwaarden van den Eed.

Nademaal ik door de overheid aldus tot hollandsche ..... tolk aangesteld zÿ, zoo zal ik haar voortaan in all zaken, zonder de minste veinzerÿ, zoo zorgvúldig en zoo bedachtzaamlijk, als het mogelijk is, gehoorzamen; en de keizerlyke oúde wetten benevens de daarna úitkomende bevelen stipelijk nakomen.

Wegens dat de Christelijke godsdienst door de keizerlijke wet standvastiglijk verboden is, zal ik steeds de hollanderen waar, schúwen; en, zoo 'er bÿ hen iets gevonden worde dat mÿ daar ver, dagt van voorkomt, zal ik het de overheid wel haast bekend maken

Niets zal ik, niet alleen van 's rÿks krÿgshorige zaken en omtrent zÿne vestingbouwkúnde, maar ook van de gerúch, ten omtrent stadszaken betreffende, hoe gering het ook zÿ, met de hollanderen spreken; nog van de keizerlyke geheimen aan iemand openbaren.

Aangaande de sluikhandel en sluipende goederen, die door de keizerlijke oúde wet strenglijk verboden zÿn, zal ik al, zoo's inlachtig zÿn, en ook de hollanderen waarschúwen; en zoo ik bÿ iemand onder de gene, die in en úit Desima pleegen te gaan, wel daar iets verdagts van vinde, zal ik het de overheid terstond berigten

甲

此柳圃ハ蘭文ヲ翻訳スルニ巧ナルノミナラス本蘭文ヲ書キ綴ルコトモ亦妙ヲ得タリ蓋其文法ニ熟達セルニ因ル者ナラン柳圃文集ト称スル一巻アリ皆國文ヲ横文ニ訳セル者ニテ其巧妙ナルコハ彼我両文相對シテ毫モ齟齬スルコトナシト云フ今其中ノ両三篇ヲ左ニ挙ク

但シ通詞起證文ハ既ニ上ニ出シタレド原文ト對照センガ為メニ再ヒ此ニ載ス

pligten en naar mÿnen staat kwÿten; niets overdadigs ver-
rigten, maar met de amptgenoten een dragtig zÿnde, mÿ te
eene maal in onze wetenschappen benaarstigen: wÿders zal
ik niemand uit de keizerlÿke magt

Gevolg: den bedienden van den gouvernement zal
ik nooit in het heimelÿk gehoorzamen noch begiftigen.—

Zoo ik van de overheid iets gevraagd worde, zal ik
daarop antwoorden zoo als dat is: geenstints beschromende al
hoú het van mÿnen vader, van mÿnen zoon, of van mÿnen
broeders of vrienden.

Gevolg. ik zal altoos, niet slechts met de amptgenoten,
maar ook met de onderhorige bedienden, om de gemelde
wet malkander onderzoeken.

Ten opzigte van den koophandel ik, alles regtmatiglÿk
schikken; omtrent het maken van den prÿs bÿsonderlÿk onpartÿ-
dig en in het vertalen naauwkeurig en net zÿn, nooit van den
lÿdelÿken prÿs der aangebragte goederen in Japan iets met de
hollanderen spreken, noch met de in Decima verkeerende koop-
lieden vereenigd zÿnde, eenige listigheid ondernemen; daar en
boven niets van de goederen behalvende ordinare, hoe gering het
ook zÿ, van de hollanderen genieten.

Hetgeen dat voor de hollanderen geordenneerd zal wor-
den, zal ik hen volkomentlÿk vertalen: mits de overheid onge-
veijnsd berigtende hetgeen zÿ haar door mÿ zeggen zullen, voor
zal ik hier in geenskins om de hollanderen eenzÿdig en partÿdig
zÿn.

Telkens als ik amptshalven in Decima ga, zal ik
na behoren voorzigtig zÿn, en zoo om mÿn eige zaken langer
niet in blÿven.—

Gevolg: den knecht, die mÿ volgt, zal ik mede laten
keren, wegens het inhoud der keizerlÿk wet scherplÿk gebieden;
en geen onbelÿdheid toelaten te bedrÿven.

Volgens de oude beselen zal ik, mÿ in alles ver-

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

起證文

一私儀阿蘭陀何通詞に作付ひ兵毛頭後閣儀不仕諸事心と及丈を入念大切に相勤從前之御法度を始以後は作者ハ越堅相守り事

一切支丹宗門之儀堅御法度之旨常々阿蘭陀人より申渡若疑度儀於有之者早速可申上事

一御國内之武用御要害筋を勿論御政道に相掛ひ儀を聊之風吹ニ共阿蘭陀人共に堅咄合仕間度旦又御隱密之儀一切他言仕間度事

一拔荷隱物ハ儀を前ニ嚴度御法度之儀を付ニ而生無油斷心掛阿蘭陀人共に申渡并出嶋ハ入仕ひ者共之内若疑度儀も有之ニ而速可申上事

附仲ヶ間を勿論下役共迄常々拔荷隱物ハ御法度之趣相互ニ吟味可仕事

一商賣方ニ付ニ而万端西路ニ而斗ニ而限等之儀別ニ依怙贔負なく嚴密ニ通弁仕持渡之所ニ日本之相場等使初ニ咄合仕間度ハ并出嶋ハ入諸商人より合手限ヶ間度儀毛頭仕間度ハ旦又御定之外阿蘭人ハ聊之ニ而たりも一切受用仕間度事

一阿蘭人ニ作渡ハ儀具ニ通弁仕ニ勿論阿蘭陀人申上ハ儀不殊ニ而申上ハ旦又阿蘭陀人之贔負荷擔仕間度事

一御用ニ而出嶋ハ雖越ハ度之隨分相慎為私用暫も雖在申間度事

附召連ハ小者之儀ハ以誓詞為仕御法度之趣嚴度申付不作法

De grootste Deugd eens geleerde bestaat niet in zyne geleerdheid, waarin hy vele anderen te boven gaat, maar in de mildheid en nederigheid, waarmede hy anderen kundig maakt en zich daardoor verwerft.

met het hollandsch oppelsteld

door

Josiwo Rokziro

先覺は大德に其才学の諸人に越なるに
いずして其寛謙とを以て人才を成し
て養を獲るゝ所也

Vermaning voor de eiland van Vadsio.

In het menschelyke leven is er niets dat zoo kostelyk is als zich zelf, want: al wat men zoekt als, gewone woning; tydige kleederen; alledagsche spyzen; enz. dat strekt om hem zelven te voeden, en het komt er uit omdat men zyne eyge lyf voor het kostelykste houd, maar indien men deze lyf, die men oorspronklyk van zyne ouders genooten en gekregen heeft, waarlyk voor het kostelykste houde, moet men denken dat zyne ouders, uit dewelken zyne

甲

為仕ト官吏事

一 從前ニハ作後ニ立ハ通諸事ニ改ケ科ニ應ル特仕奢費ヶ官吏俄ニ仕
專藝術ニ俄仲ヶ官ト令ニ勵ヲ可ハ共以御威光對諸人慮外仕官
吏事

附 御奉行和御家中内ニ三ツ御新物等ニ勿論音物等堅仕官吏
一 御尋ニ俄御座ニ節ニ縱令親子兄弟知音ニ好ル事ニ聊無遠
慮ニ祈可ト上事

八丈ヶ島人ニ教諭

人生ハ其ニ於テハ大切なるものなし如何ニ其ニ於テハ凡そ人の求るに常の位に對し
の着物毎日ニ食物の如き皆おのれを養ひんが為ニ其れ其身を大切なりとするが故に
り然るに此身ハ其親ゟ受ひたるを実に大切なりとせんに其身の生ぬるに乃
親ニ於て至て大切なれと思ふべし幼きゆハいけるもあるなり親を其実に大切な
りとして必ず其例に附て居るとも大くなりて手足を自由に動きに随て其通例され
を廉末にし其言ふことを守ずして其れにそむくものの多し此ならむしまでハ
其人も漸く年よりゆけば又次第に其子に廉末にもなりされば其親に無ふる
心より他人の親をも敬ひ家幼きをもとぶてあぐる心の用ひ他人ニ幼き子をも
恵し老人の親司よりもく聽司かくくして臂肺もなへたる前してあたれみ如
推せべし是皆他人の為にあらずみんの自己の為なり此事ハ只ニ信せずハ其
高年のうへにて必ず其通りと覚ふべきなり

亨和三年八月

lijf getuld is, de aller kostelijkste zijn. daar zijne vele, die, in hun-
ne kinder jaren, zoowel als alle andere, de ouders inderdaad voor
het kostelijkste houden, en zich altoos bij hen voegen; maar, dat zij
grooter wordende, de handen en voeten na hun welgevallen bewe-
gen, plegen hen te verachten, naar hun woord niet te luisteren,
en van hen afkeerig te zijn. In deze gewoonte bestaat het, dat zij,
dewijl zij mede allengskens bejaard word, hoe langer hoe meer
van hunne kinderen weder veracht worden. Men moet dan uit
de gehoorzaamheid voor zijne eige ouders ook alle andere ouders
eren; uit de zorgvuldigheid om zijne eige jonge kinderen op te voe-
den ook alle anders jonge kinderen lief hebben; en voor de oude
luiden, die zwak van gezicht, hard van gehoor, en ook verlamd van
armen en beenen zijn, voornamentelijk medogend en behulpzaam
zijn. dit alles dient tot geen anders als tot elks eigen belang: en
zoo men dat nu niet gelooft, zal het immers in zijne hoogen
ouderdom zoo als bevonden worden.

Op achtste maand des derde jaars van Ciowa.

Hoe zal 'k, zoo men mÿ vraagt,
verbeelden door den mond
den Poezie in zoo een ziet besneeuwden
morgen stond!
Welks schoonheid mÿ met woord,
gelÿk zÿn top met daad,
(hoe ik het ook betragt') gantsche
niet genaaken laat.

[illegible]

Op duizenderley wijz', als ik de maan
beschouw, bedroeft het mÿ.
niet tegenstaande d' herfst toch nooit
op mÿ alleen te vinden zÿ.

[illegible]

De aankomst van de Lente, ziet nu
komt mÿ bedroeven

春ノ來ル見ヨ今。來テ我ヲ憂シム

Wÿl dan de gele kraan hier niet meer
wil vertoeven

黄鶴ガソコデハモハヤ爰ニ宿スルヿヲ
欲セザレバナリ

Blÿft toch een weinig tÿds en wat
gerust bÿ mÿ

ドウ留ノ今暫時ノ間ヤスラカニ我モトニ

Alschoon uw vaderland wel heilig
tooren zÿ.

イカサマソコモトノ在所ハ仙臺デハアレドモ

Is nù die zelfde maan niet meer,
of komt die zelfde lent' niet meer:
Terwijl 'k alleen in mijne lijf
al even als te vooren blijf.

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4

国立国会図書館　伊藤博文関係文書（その1）書類の部 223-4